



ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu Veroniky Juříčkové a soudců Tomáše Langáška a Filipa Dienstbiera v právní věci žalobkyně: **EDEMOST s.r.o.**, sídlem Štítného 388/18, Praha 3, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, sídlem Masarykova 427/31, Brno, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 6. 2023, č. j. 19446/23/5300-22444-707622, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 11. 10. 2023, č. j. 9 Af 17/2023-41,

t a k t o :

- I. Žádost žalobkyně o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti **s e z a m í t á .**
- II. Kasační stížnost žalobkyně **s e z a m í t á .**

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení případu

[1] Finanční úřad pro hlavní město Prahu vydal dne 12. 2. 2019 pod č. j. 668269/19/2003-52524-508309 dodatečný platební výměr, kterým žalobkyni doměřil daň z přidané hodnoty za zdaňovací období měsíce února 2014 a uložil povinnost uhradit penále. K odvolání žalobkyně žalovaný rozhodnutím označeným v záhlaví tohoto rozsudku dodatečný platební výměr zrušil a řízení zastavil.

[2] Žalobkyně podala proti rozhodnutí žalovaného žalobu k Městskému soudu v Praze, v níž současně požádala o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Městský soud uvedené žádosti v záhlaví označeným usnesením zamítl. Dospěl k závěru, že žalobkyně sice nedisponuje prostředky k uhrazení soudního poplatku, naplnění podmínek pro

osvobození je však nutno hodnotit v širším kontextu. K tomu městský soud s odkazem na judikaturu Nejvyššího správního soudu ve věci téže žalobkyně (rozsudek ze dne 17. 5. 2023, č. j. 2 As 67/2023-21) upozornil na potřebu přihlížet rovněž k osobním a majetkovým poměrům jejího jediného společníka. Městský soud dále uvedl, že žalobkyně sice k výzvě soudu zaslala vyplněný formulář prohlášení jediného společníka žalobkyně o osobních, majetkových a výdělkových poměrech, v něm však byla obsažena toliko obecná tvrzení, že je společník žalobkyně bez prostředků, že s výjimkou osobních věcí nic nevlastní a že je jako nesolventní veden také v bankovním registru. Navzdory poučení, kterého se žalobkyni ve výzvě dostalo, nebyly k prohlášení za účelem prokázání uvedených tvrzení připojeny žádné podklady, nebyly specifikovány ani žádné výdaje společníka, a tedy nebylo zřejmé, jakým způsobem hradí výdaje na živobytí a v jaké výši. Městský soud rovněž připomněl, že rovněž v řízení vedeném pod sp. zn. 10 Af 27/2022 nebyly poměry společníka žalobkyně osvědčeny, přičemž žalobkyně soudní poplatek uhradila. Městský soud proto uzavřel, že ačkoli sama žalobkyně nemá dostatek prostředků, lze požadovat, aby poplatkovou povinnost splnil její jediný společník, jehož poměry nebyly v řízení věrohodným způsobem osvědčeny. Vzhledem k tomu, že městský soud dospěl k závěru o nenaplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků, zamítl také žádost žalobkyně o ustanovení zástupce.

II. Kasační stížnost

[3] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) podala proti usnesení městského soudu kasační stížnost. Zdůraznila, že dostatečně objasnila vlastní finanční a majetkové poměry a že ani její jediný společník a jednatel v jedné osobě žádnými prostředky nedisponuje. Stěžovatelka uvedla, že její jediný společník žije z příležitostných milodarů, o sociální dávky nepožádal a nepobírá je, z důvodu zdravotního omezení nemůže vykonávat fyzicky náročnou práci a poplatky nikdy ze svých prostředků nehradil. Zároveň konstatovala, že není schopna doložit, že její jediný společník nic nevlastní, neboť žádné dokumenty, které by takovou skutečnost osvědčovaly, neexistují. Stěžovatelka s kasační stížností spojila rovněž žádost o ustanovení zástupce.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[4] Nejvyšší správní soud nejprve ve vztahu k podmínkám řízení o kasační stížnosti připomíná, že pokud se jedná o podmínku zaplacení soudního poplatku za podanou kasační stížnost, rozšířený senát již v usnesení ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS, dospěl k závěru, že *„stěžovatel má povinnost zaplatit poplatek za řízení o kasační stížnosti jen tehdy, pokud kasační stížnost směřuje proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé (o žalobě), či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností“*. V tomto případě nebylo napadeným usnesením rozhodováno o návrhu ve věci samé, jelikož se jedná o procesní rozhodnutí učiněné v řízení o žalobě, jímž se toto řízení nekončí. Proto stěžovatelka nebyla povinna soudní poplatek uhradit. Z citovaného usnesení rozšířeného senátu rovněž plyne, že v případech, kdy kasační stížnost směřuje proti procesnímu rozhodnutí, jímž se řízení o žalobě nekončí, není u Nejvyššího správního soudu vyžadováno ani povinné zastoupení advokátem.

[5] Přesto stěžovatelka pro řízení o kasační stížnosti o ustanovení zástupce požádala, a proto se Nejvyšší správní soud byl povinen nejprve zabývat touto žádostí a vyhodnotit,

pokračování

zda stěžovatelka skutečně potřebuje ustanovit zástupce k tomu, aby v řízení mohla náležitě hájit svá práva.

[6] V této souvislosti Nejvyšší správní soud považuje za podstatné zdůraznit, že předmětem řízení o kasační stížnosti jsou poměrně jednoduché otázky procesního práva, zda stěžovatelce mělo být v řízení před městským soudem přiznáno osvobození od soudních poplatků a ustanoven jí zástupce. Z obsahu podané kasační stížnosti je patrné, že stěžovatelka se proti důvodům, které vedly městský soud k zamítnutí žádosti, vymezuje námitkami, jež v kasační stížnosti srozumitelně a dostatečně konkrétně formulovala. V případě, kdy stěžovatel vznesl námitky takové kvality, že Nejvyšší správní soud může na jejich základě projednat kasační stížnost, není zpravidla nutné, aby mu byl ustanoven pro řízení o kasační stížnosti zástupce (viz k tomu rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 1. 2022, č. j. 2 As 272/2021-14, především bod 17).

[7] Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že v daném případě není ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti nezbytné pro náležité uplatnění práv stěžovatelky, a z tohoto důvodu stěžovatelčin návrh na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti zamítl.

[8] Následně přistoupil k věcnému posouzení kasační stížnosti a dospěl k závěru, že není důvodná.

[9] V souzené věci stěžovatelka činí spornou otázku, zda byly v řízení vedeném městským soudem dostatečně a věrohodně osvědčeny poměry jejího jediného společníka a zda městský soud postupoval v souladu se zákonem, nepřiznal-li stěžovatelce osvobození od soudních poplatků a neustanovil jí zástupce v řízení o žalobě.

[10] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.*

[11] Nejvyšší správní soud ve shodě se závěry vyslovenými v rozsudku ze dne 26. 8. 2019, č. j. 1 As 242/2019-14, připomíná, že účelem individuálního osvobození od soudních poplatků je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých sociálních poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, který by mu případně znemožnil přístup k soudní ochraně. Účastník řízení žádající o osvobození od soudních poplatků musí v prvé řadě osvědčit, že jsou v jeho případě splněny zákonem stanovené předpoklady, a tedy doložit nedostatek prostředků. V případě nesplnění této povinnosti soud nezjišťuje majetkové možnosti účastníka z úřední povinnosti (rozsudky ze dne 8. 7. 2011, č. j. 3 Ads 80/2011-122, nebo ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004-50, č. 537/2005 Sb. NSS). Nevěrohodnost nebo neúplnost tvrzení účastníka ohledně existence předpokladů pro osvobození od soudních poplatků vylučuje vyhovění žádosti (např. rozsudek ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009-88, č. 1962/2010 Sb. NSS). Předpokladem

ovšem je, že se žadateli dostalo řádného poučení o možných negativních následcích (viz rozsudek NSS ze dne 24. 9. 2008, č. j. 1 As 63/2008-34).

[12] Nejvyšší správní soud rovněž konstantně judikuje, že v případě jednočlenných společností s ručením omezeným (a nejen u nich) lze při posuzování žádostí o osvobození od soudních poplatků zohlednit úzkou faktickou i finanční vazbu mezi obchodní společností a jejím společníkem. Lze tedy v takovém případě hodnotit, zda jednočlenná společnost, kterou je v dané věci i stěžovatelka, není schopna zajistit úhradu soudního poplatku jinak než z vlastních prostředků, a sice právě prostřednictvím svého jediného společníka (shodně např. rozsudky ze dne 15. 12. 2011, č. j. 1 As 126/2011-304, již výše označený rozsudek č. j. 1 As 242/2019-14, rozsudek ze dne 2. 7. 2020, č. j. 1 As 225/2020-14, nebo rozsudek ze dne 28. 5. 2021, č. j. 1 As 125/2021-13, taktéž vydaný ve věci totožné stěžovatelky jako v nyní souzené věci).

[13] Městský soud v souladu s výše uvedenou judikaturou stěžovatelku podáním ze dne 7. 8. 2023, č. j. 9 Af 17/2023-5, vyzval k doložení jejích vlastních majetkových poměrů; a dále ji podáním ze dne 8. 9. 2023, č. j. 9 Af 17/2023-30, vyzval k objasnění a doložení osobních, majetkových a výdělkových poměrů jejího jediného společníka a jednatele v jedné osobě, přičemž podrobněji rozvedl, aby stěžovatelka zejména uvedla „jeho *aktuálně vlastněný majetek (nemovitosti, movité věci větší hodnoty, úspory) a aktuální příjmy, resp. zdroje, z nichž hraď všechny náklady na osobní potřeby, a dále své skutečné výdaje. Přehled příjmů a výdajů by se měl vztahovat přinejmenším na období posledních 3 měsíců. Shora uvedené lze doložit například výpisy z bankovních účtů, kopiemi poštovních poukázek, kopiemi daňového přiznání, rozhodnutími o přiznání případných sociálních dávek nebo jakýmkoli dalšími listinami*“. V obou uvedených výzvách byla stěžovatelka poučena o negativních následcích spojených s jejich nesplněním. Nejvyšší správní soud zároveň doplňuje, že rozsah rozhodných skutečností, jakož i způsob, jakým mají být relevantní skutečnosti tvrzeny a dokládány, včetně následků nevyhovění výzvám, musely být stěžovatelce zřejmé již z předchozích řízení vedených u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 1 As 125/2021 nebo sp. zn. 2 As 67/2023-21. Uvedené nedostatky pak nemohou zhojit dodatečná tvrzení poprvé učiněná až v kasační stížnosti.

[14] Stěžovatelka navzdory konkrétním instrukcím a poučení, kterých se jí dostalo ve výzvě, zaslala k osobním a majetkovým poměrům jejího jediného společníka prohlášení, ve kterém byl uveden nulový majetek a nulové příjmy a výdaje jejího společníka, ačkoli je zřejmé, že alespoň minimální výdaje na živobytí a zajištění základních životních potřeb musí společník vynakládat. Nebyla tvrzena a doložena ani závislost na jiné osobě, v případě manželky společníka prohlášení pouze zmiňuje, že si s ním nepřeje být spojována. Závěrům městského soudu o nedostatečné reakci stěžovatelky na výzvu a nevěrohodnosti a nedostatečném osvědčení poměrů jejího společníka proto nelze za daných okolností nic vytknout. Městský soud své závěry správně odůvodnil nedostatečností a do jisté míry také rozporuplností stěžovatelčiných tvrzení o poměrech jejího společníka, včetně toho, že tvrzené majetkové poměry ani nebyly ničím doloženy (např. výpisy z bankovních účtů). Nejvyšší správní soud proto neshledal důvod odchýlit se od svých dřívějších závěrů vyslovených v rozsudku č. j. 2 As 67/2023-21, vydaném ve věci totožných účastníků řízení, v němž se shodně zabýval právě posouzením otázky dostatečnosti osvědčení poměrů stěžovatelčina jediného společníka.

pokračování

[15] Vzhledem k tomu, že napadeným usnesením městský soud zamítl také stěžovatelčin návrh na ustanovení zástupce, Nejvyšší správní soud pro úplnost doplňuje, že dospěl-li městský soud ke správnému závěru, že nejsou dány předpoklady pro osvobození stěžovatelky od soudních poplatků, nebyla naplněna ani základní podmínka pro ustanovení zástupce.

IV. Závěr a náklady řízení

[16] Na základě výše uvedených skutečností Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 poslední věty s. ř. s. zamítl.

[17] O náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti rozhodne městský soud v konečném rozhodnutí o žalobě, a to podle pravidel o náhradě nákladů řízení o žalobě samotné (§ 60 s. ř. s., tedy podle procesního úspěchu účastníků řízení o žalobě, obdobně viz rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 11. 2023, č. j. 5 As 84/2022-30, bod 50).

[18] Pro účely dalšího řízení pak Nejvyšší správní soud současně upozorňuje městský soud na procesní důsledky plynoucí z § 124a zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, vyvolané v souvislosti se zrušujícím rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 11. 2023, č. j. 6 Afs 268/2022-42.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 6. prosince 2023

Mgr. Ing. Veronika Juříčková
předsedkyně senátu